

Európska
komisia

Preskúmanie vykonávania environmentálnych politík EÚ: Hlavné témy

Slovensko

»Environmentálne právne predpisy EÚ zlepšujú životy ľudí, no pravidlá fungujú len vtedy, keď sa skutočne uplatňujú. Environmentálne právne predpisy zlepšujú kvalitu vody a ovzdušia, zvyšujú recykláciu a chránia prírodu, a to je len niekoľko príkladov. Prinášajú tiež obrovské hospodárske výhody. Účinné však môžu byť len vtedy, keď sa vykonávajú. Práve tu nastupuje preskúmanie dosahovania prínosov politík EÚ v oblasti životného prostredia (EIR). Je súčasťou našej odpovede občanom, ktorí chcú, aby EÚ zabezpečila správne uplatňovanie environmentálnych pravidiel v ich krajinách.«

Karmenu Vella

Karmenu Vella, člen Európskej komisie zodpovedný za životné prostredie, námorné záležitosti a rybníctvo.

©Stockphoto/usm

Slovensko - profil krajiny

Slovensko od svojho vstupu do EÚ v roku 2004 zaznamenalo výrazný hospodársky pokrok, hoci prevažná orientácia na automobilový priemysel prispieva k zraniteľnosti ekonomiky. Slovensko využíva finančné prostriedky EÚ a benefituje z komplexnej environmentálnej politiky EÚ na investovanie do environmentálnej infraštruktúry a riadenia. Veľká rozmanitosť geografických podmienok (nížinné a horské oblasti) predurčuje rôznorodé výzvy, ktorým krajina pri vykonávaní environmentálnych politík čelí. Tieto výzvy zároveň súvisia s regionálnymi rozdielmi, ktoré sa napriek poskytovaným finančným prostriedkom nedarí pozastaviť. Všetky tieto skutočnosti sťažujú prijímanie potrebných politických rozhodnutí, ako je napr. aj vyradovanie environmentálne škodlivých dotácií.

Prírodné prostredie Slovenska, ktoré zahŕňa jednu z najväčších sústav NATURA 2000 a veľké množstvo prírodných vodných zdrojov, patrí medzi najsilnejšie aktíva krajiny. Avšak zabezpečenie hospodárskych prínosov týchto aktivít si vyžaduje nastavenie správnej rovnováhy medzi ich ochranou a ekonomickým rozvojom. V dôsledku nedostatočného environmentálneho povedomia a relatívne slabšej občianskej spoločnosti, ostáva environmentálna agenda na pokraji záujmu.

Výzvy

Hlavné výzvy, ktorým čelí Slovensko v súvislosti s vykonávaním environmentálnych politík a práva EÚ:

- Zlepšovanie odpadového hospodárstva, najmä lepším využívaním recyklácie, zavádzaním separovaného zberu a menším využívaním skládok.
- Zlepšovanie kvality ovzdušia v dôležitých regiónoch krajiny, predovšetkým v mestských oblastiach, ako sú Bratislava a Košice. Vyradenie environmentálne škodlivých dotácií na hnedé uhlie.
- Zlepšovanie vodného hospodárstva, najmä v súvislosti s infraštruktúrnymi projektami, ale aj v rámci prístupov k poľnohospodárskemu využitiu a riadeniu krajiny (hydromeliorácie alebo znečistenie pôdy dusičnanmi) a k modernejšiemu spracovaniu odpadových vôd.

Príležitosti

Slovensko by mohlo vykazovať lepšie výsledky v oblastiach, v ktorých už existuje solídna základňa poznatkov a osvedčené postupy. Týka sa to najmä týchto oblastí:

- Stavať na skúsenostiach s ochranou prírody vrátane tradičného prístupu k riadeniu krajiny na základe územného systému ekologickej stability, pracovať na dokončení a dobrej správe sústavy Natura 2000.
- Chrániť významné zdroje pitnej vody uplatnením ekosystémových prístupov a predchádzaním negatívnym vplyvom.

Oblasti s vynikajúcimi výsledkami

V oblastiach, v ktorých Slovensko pri vykonávaní environmentálnych politík vyniká, by sa mohlo podeliť o svoje inovačné prístupy s ostatnými krajinami v širšom meradle. Náš konkrétny príklad:

- Územný systém ekologickej stability krajiny (ÚSES) je systém na ochranu krajiny a prírody, ktorý predstavuje osvedčený postup vyvinutý v bývalom Československu koncom 70. rokov 20. storočia.

Čo je preskúvanie vykonávania environmentálnych politík EÚ

Európania chcú spoločné rozhodnutia s rýchlym a účinným nadväzujúcim vykonávaním. Slabé vykonávanie má za následok vysoké spoločenské, hospodárske a environmentálne náklady a vytvára nerovnomerné podmienky pre podniky. Viac ako 75 % európskych občanov považuje environmentálne právne predpisy EÚ za nevyhnutné na ochranu životného prostredia v ich krajine a takmer 80 % súhlasí, že inštitúcie EÚ by mali byť schopné overiť, či sa environmentálne právo v ich krajine uplatňuje správne.

Pri preskúvaní vykonávania environmentálnych politík (EIR) Európska komisia analyzuje hlavné výzvy a príležitosti týkajúce sa vykonávania právnych predpisov a politík EÚ v jednotlivých členských štátoch. Zistenia sa zverejňujú v krátkych, no výstižných správach za jednotlivé krajiny, ktoré sa predkladajú každé dva roky. Zámerom správ je podnietiť pozitívnu diskusiu o spoločných environmentálnych výzvach pre EÚ, ako aj o najúčinnnejších spôsoboch, ako riešiť hlavné nedostatky vykonávania a zlepšovať environmentálne výsledky jednotlivých členských štátov. Tieto správy sa opierajú o podrobnejšie správy, ktoré zhrmažďuje alebo vydáva Komisia v rámci konkrétnych environmentálnych právnych predpisov, a správy o stave životného prostredia od Európskej environmentálnej agentúry. Správy EIR sa nenahrádzajú osobitné nástroje na zaistovanie súladu s právnymi záväzkami EÚ. Prvá správa sa nezaoberala zmenou klímy.

V tomto informačnom prehľade sa uvádzajú hlavné témy správ EIR o Slovensku.

Prechod na obehové hospodárstvo

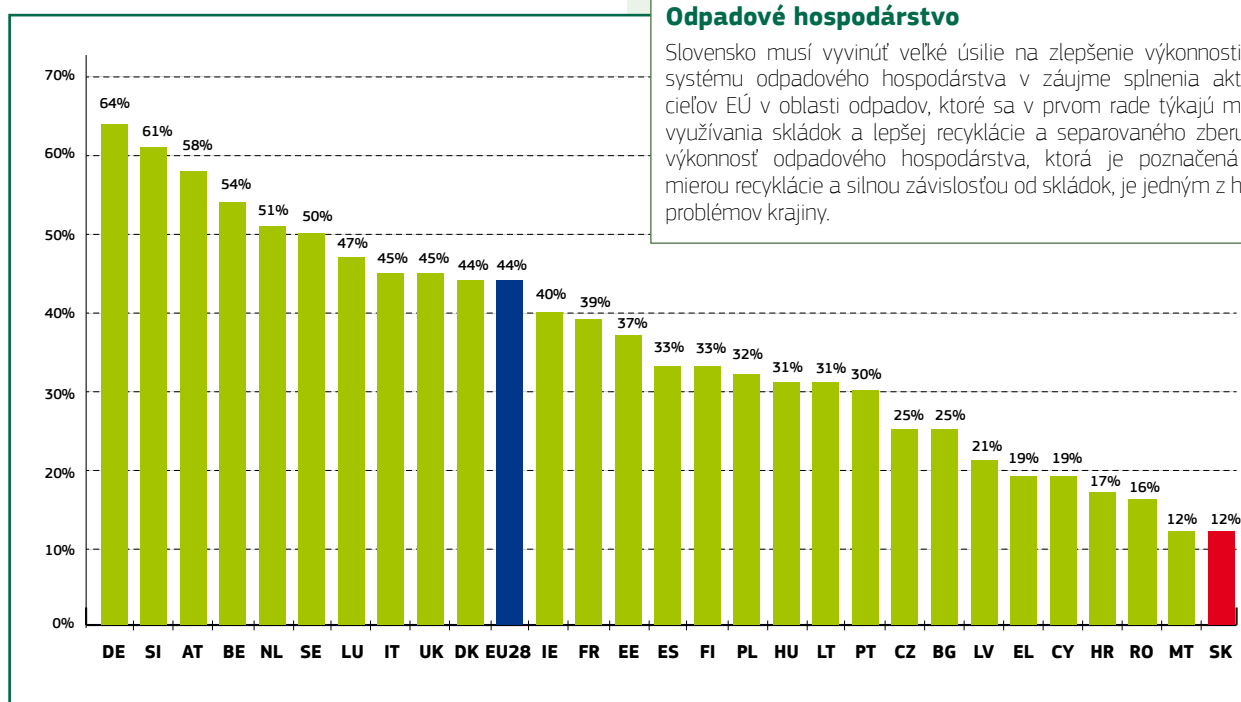
Pretváranie našich hospodárstiev z lineárnych na obehové prináša príležitosť na ich prerod a zabezpečenie ich lepšej udržateľnosti a konkurencieschopnosti. Takýmto spôsobom sa podnikajú investície a výsledkom budú krátkodobé i dlhodobé prínosy pre hospodárstvo, životné prostredie a občanov.

Vo vyhlásení vlády prijatom v apríli 2016 sa medzi hlavnými cieľmi environmentálnej agendy uvádza príprava na stabilný prechod na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje. Pri načrtnutí tohto cieľa sa však nestanovili jasné harmonogramy na jeho vykonávanie ani jasné finančné krytie okrem krytia v rámci priorit, ktoré boli zároveň schválené v slovenskej dohode o partnerstve alebo v operačných programoch na obdobie rokov 2014 – 2020. Vyplýva z toho vysoký stupeň závislosti na finančných prostriedky EÚ v rámci akýchkoľvek verejných investícií, čím sa čiastočne znemožňuje aj uplatňovanie politiky obehového hospodárstva.

Ekologické inovácie

V roku 2014 bol zložený index ekologických inovácií Slovenska 72, pričom index priemeru EÚ bol 100 (oproti skóre 54 v roku 2013).

Na Slovensku sa však vyskytuje niekoľko prekážok pre obehové hospodárstvo a ekologické inovácie. Vo všeobecnosti aj naďalej prevláda značné podfinancovanie výskumu a inovácií. Na Slovensku sú namiesto spoločností hlavnými zdrojmi financovania výskumu a vývoja verejný sektor a štrukturálne fondy EÚ. Nedostatočný trhový dopyt po inováciách a nízka úroveň verejného povedomia o ekologických inováciách predstavujú ďalšie prekážky.

Percentuálny podiel recyklácie komunálneho odpadu 2014

© Stockphoto/Kaycco

Ochrana prírody

Slovensko musí vyvinúť ďalšie úsilie na dokončenie svojej sústavy Natura 2000 a na zaistenie jej ochrany a správy s cieľom dosiahnutia priazniveho stavu ochrany jednotlivých biotopov a druhov. Vyváženie požiadaviek poľnohospodárskych a lesníckych postupov, ako aj požiadaviek viacerých politík (ako je využívanie biomasy) s ochranou prírody patrí medzi priority (napr. ochrana veľkých šeliem alebo zatiaľ nedotknutých pralesných spoločenskí).

Kvalita vody

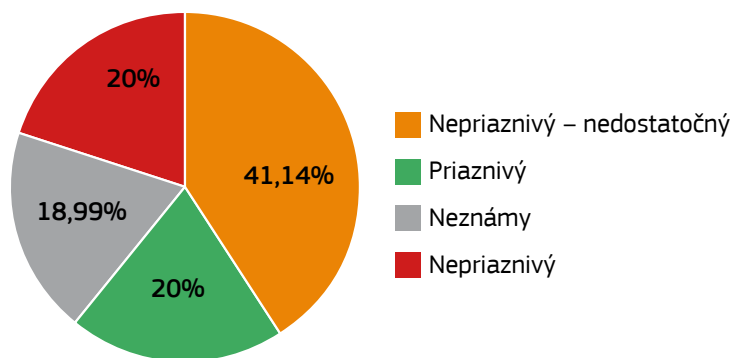
V roku 2015 vykazovalo na Slovensku v rámci 33 vôd na kúpanie 48,5 % vynikajúcu kvalitu, 30,3 % dobrú kvalitu a 3,0 % dostatočnú kvalitu. Jedna voda na kúpanie vykazovala zlú kvalitu. Vo všeobecnosti celkovo poklesol počet vôd na kúpanie vynikajúcej kvality.

Kvalita vody a vodné hospodárstvo

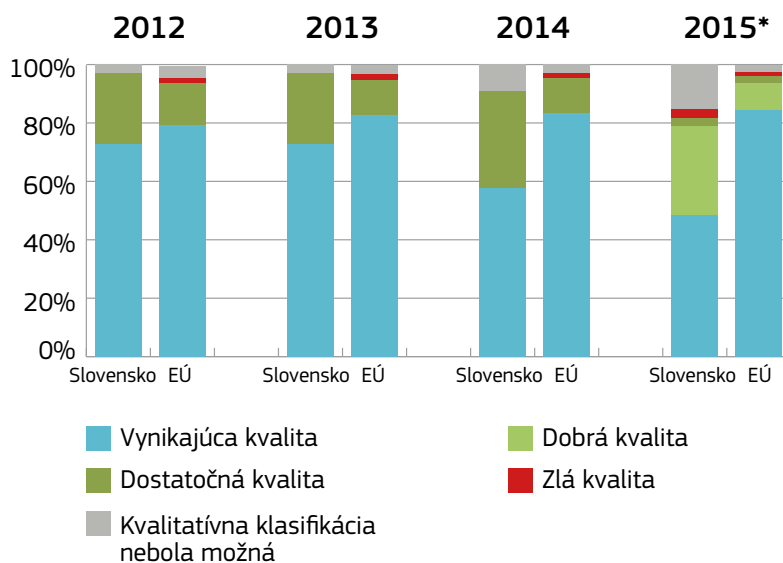
Slovensko musí vyvinúť výrazné úsilie na dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vodách, a to najmä v súvislosti s procesmi posudzovania nových zmien vodných útvarov a s riešením rizík záplav, ktoré nie sú vždy v súlade s princípmi integrovaného riadenia povodí. Ďalej musí splniť požiadavky smernice o čistení komunálnych odpadových vôd.

Napriek tomu, že Slovensko má bohaté zdroje vody, a najmä pitnej vody, potrebuje vykonať reštrukturalizáciu svojej politiky vodného hospodárstva s cieľom zachovať dobrý vodný stav vodných útvarov vzhľadom na rôzne riziká vyplývajúce z implementácie opatrení v oblasti manažmentu, záplav či boja so suchom.

Stav ochrany chránených druhov v roku 2013 – Slovensko

Kvalita vody na kúpanie 2012 – 2015

*Kategória „dobrá“ bola zavedená v správe o vode na kúpanie z roku 2015

Znečisťovanie ovzdušia

Na Slovensku sa v uplynulom desaťročí výrazne znížili emisie viacerých znečisťujúcich látok, hlavne v dôsledku deštrukturalizácie priemyslu. Avšak tento trend sa zastavil, napriek tomu že emisie hlavných znečisťujúcich látok do ovzdušia sa pohybujú na úrovni aktuálne platného národného emisného stropu. Kvalita ovzdušia na Slovensku však aj naďalej vyvoláva obavy vzhľadom na nahlásené prekročenia hodnôt stanovených v normách EÚ pre oblasť kvality ovzdušia. Pretrvávajúce porušenia v súvislosti s NO₂ a PM₁₀ majú vážne negatívne vplyvy na zdravie a životné prostredie a takisto sa spájajú s obrovskými hospodárskymi nákladmi. Problémom je aj environmentálne škodlivá podpora ťažby a spaľovaniu hnedého uhlia.

Správa politik životného prostredia

Vo všeobecnosti je administratívna kapacita v oblasti environmentálnych záležitostí nedostatočná a uplatňovanie environmentálnych právnych predpisov a politik je v dlhodobom meradle nedostatočné, a to aj napriek tomu, že environmentálne právne predpisy môžu byť prísne.

Strategické rozhodovanie s ohľadom na životné prostredie je tradične prepojené s procesmi územného plánovania. Tie však podliehajú formalistickému uplatňovaniu princípov posudzovania vplyvov na životné prostredie a udržateľného rozvoja.

Napríklad, od vstupu Slovenskej republiky do EÚ bol slovenská legislatíva dvakrát predmetom konania o porušení predpisov EÚ z dôvodu jej nesúlady so smericou o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA). V sektore dopravy tak existuje množstvo projektov so starými alebo nedostatočnými posúdeniami, ktoré sa majú spolufinancovať v programovom období 2014 – 2020. Špecifické kroky zodpovedných autorít sú potrebné pre zabezpečenie súladu týchto projektov s acquis EÚ v prospech obyvateľov Slovenska.

© iStockphoto/KenWiedemann

© iStockphoto/matejphoto

Február 2017

Úplne znenie správy o Slovensku, ostatné správy o 27 krajinách, ako aj oznámenie „Preskúmanie vykonávania environmentálnych politik 2016: Spoločné výzvy a spôsoby, ako vyvinúť spoločné úsilie v záujme dosahovania lepších výsledkov“ sú dostupné prostredníctvom tohto odkazu: http://ec.europa.eu/environment/eir/index_en.htm